

بررسی «جنبه‌های حقوقی

قراردادهای Joint Venture و

سرمایه‌گذاری خارجی»

دفتر طرح و توسعه (خدمات مشورتی) کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) در نظر دارد؛ نشست پرسش و پاسخ با موضوع «جنبه‌های حقوقی قراردادهای Joint Venture و سرمایه‌گذاری خارجی» را با همکاری کمیسیون مقررات و رویه‌های بازرگانی (CLP) کمیته ایرانی ICC برگزار نماید.

نشست پرسش و پاسخ این دفتر به ریاست «مجید زند میرآلوند»، مشاور عالی دفتر خدمات مشورتی کمیته ایرانی ICC، و با حضور «غلامرضا رفیعی»، عضو کمیسیون مقررات و رویه‌های بازرگانی (CLP) کمیته ایرانی ICC و وکیل دعاوی بین‌المللی و مشاور حقوقی اتاق بازرگانی ایران و سوئیس در روز چهارشنبه، ۲۵ بهمن ماه سال ۱۳۹۶ ساعت ۱۴ لغایت ۱۶ در ساختمان شماره ۲ اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران (خیابان خالد اسلامبولی (وزرا) - کوچه ۲۱ - پلاک ۱۰ - طبقه ششم) برپا می‌گردد.

از علاقه‌مندان دعوت می‌شود، برای نام‌نویسی و حضور در جلسه (مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال برای اعضا و ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال برای غیراعضا) به حساب شماره ۱۵۵۰۰۵۰۰۹۲ (کد شناسه ۵۰۰۰۲۵) نزد بانک ملت شعبه وزارت نفت (کد ۶۳۲۵/۵) به نام کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) واریز و همراه با فرم ثبت‌نام شرکت‌کنندگان و تصویر فیش واریزی به آدرس ایمیل ettehadieh@icc-iran.org ارسال و یا به شماره ۸۸۱۰۷۸۷۰ فکس نموده و از طریق شماره تلفن ۸۸۷۲۸۰۷۷ تاییدیه آن را کسب فرمایید.

در این شماره می‌خوانید:

- کمیته ایرانی ICC برگزار کرد: سمینار «دادرسی مالیاتی»
- بررسی «جنبه‌های حقوقی قراردادهای Joint Venture و سرمایه‌گذاری خارجی»
- هماهنگی دیوان داوری ICC و موسسه قوانین داوری بین‌المللی میامی / تحقیق در مورد هزینه‌های عمده
- نشست برای تدوین اینکوترمز ۲۰۲۰
- نشست بهاره کمیسیون داوری و ADR اتاق بازرگانی بین‌المللی برگزار می‌شود
- نشست برای روسای دادگاه‌ها
- کمیته ایرانی ICC برگزار می‌کند:
- کمیسیون تسهیلات گمرکی و تجاری تشکیل جلسه می‌دهد
- سمینار «بازرسی کالا در بازرگانی بین‌المللی»
- معرفی کتاب: «شرط فورس ماژور و شرط عسر و حرج»

آدرس کمیته ایرانی ICC در تلگرام:

<https://t.me/Iraniannationalcommittee>

کمیته ایرانی ICC برگزار کرد: سمینار «دادرسی مالیاتی»

سمینار «دادرسی مالیاتی» در تاریخ ۱۱ بهمن ماه ۱۳۹۶، توسط کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) در محل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با مدیریت «علی اکبر عرب مازار»، دبیر کمیسیون مالیات کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) و سخنرانی «عباس هشی»، عضو هیئت علمی دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه شهید بهشتی و «میرمحسن طاهری تاری»، معاون مدیرکل دفتر حقوقی وزارت امور اقتصادی و دارایی برگزار گردید.

ابتدا عرب مازار ضمن خوش‌آمدگویی به شرکت‌کنندگان در سمینار، به ارائه

توضیحاتی پیرامون معرفی و آشنایی با فعالیتهای کمیسیون مالیات کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی پرداخت. وی سپس توضیح داد که پرداخت مالیات، یکی از مصادیق آشکار مشارکت اقتصادی شهروندان در تامین و برآوردن هزینه‌های همگانی حکومت و دولت به شمار می‌آید. با این حال، پرداخت مالیات به طور بالقوه امکان تعارض و ناسازگاری بین منافع شخصی مودی با منافع همگانی دولت و دستگاه مالیاتی را در ذات خود دارد. این تعارض و ناسازگاری آغاز اختلاف مالیاتی است. از دیدگاه حقوقی، چگونگی رسیدگی به این اختلاف تحت عنوان کلی «آیین دادرسی مالیاتی» مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد تا رعایت عدالت مالیاتی، چه جنبه «رویه‌ای اداری» و چه جنبه «عدالت رویه‌ای اجتماعی» آن محقق گردد.

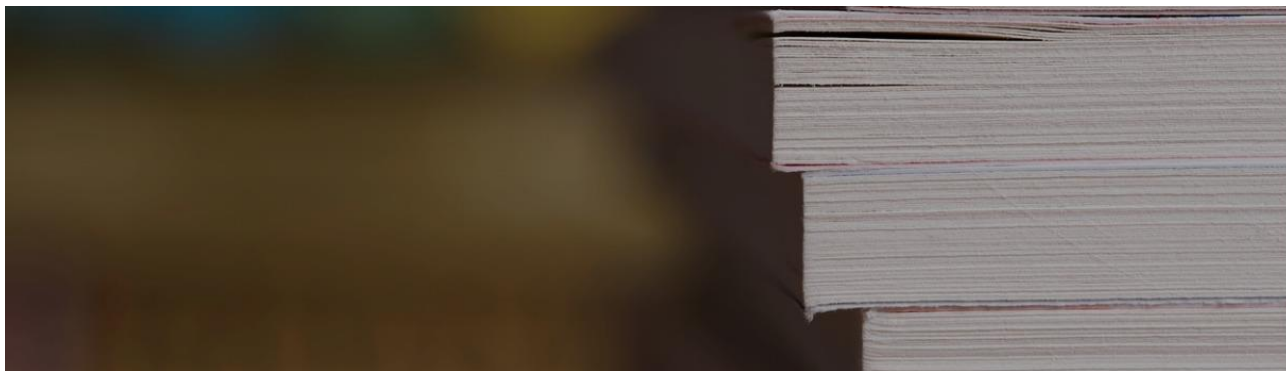
طاهری بیان کرد؛ مالیات، بخشی از درآمد و یا دارایی است که به موجب یک قرارداد اجتماعی ضمنی، هر شخصی بر پایه مسئولیت اجتماعی و اصل تعاون ملی و برابر مقررات قانونی به بدون شرط و اجباری، ملزم است برای تامین هزینه‌های عمومی و حفظ منافع اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور به میزان توانایی مالی خود به خزانه دولت پرداخت می‌کند. دستورالعمل دادرسی مالیاتی عبارت است از مجموعه اصول و مقرراتی که در فرآیند رسیدگی به اختلافات مالیاتی می‌باید توسط مراجع حل اختلاف مالیاتی مورد استفاده قرار گیرد. این دستورالعمل بیان‌کننده نحوه انجام وظایف نمایندگان عضو هیئت حل اختلاف مالیاتی موضوع ماده ۲۴۴، ۲۱۶ و ۳۷ و نیز روسای امور مالیاتی در رسیدگی به اختلافات مالیاتی و یا حل و فصل پرونده‌های مالیاتی و هم چنین تکالیف مقرر برای مودیان مالیاتی خواهد بود.

سپس افزود؛ آیین دادرسی مالیاتی، مجموعه‌ای از اصول و قواعد حقوقی و مقررات قانونی و اصول و استانداردهای حسابداری و حسابرسی است که برای رسیدگی به گزارش‌ها، درخواست‌ها، اعتراض‌ها، تخلفات، اتهامات، شکایات و حل و فصل اختلافات و دعاوی مربوط به امور مالیاتی در مراجع اداری، انتظامی و قضایی به کار گرفته می‌شود.

چگونگی حل اختلافات و آیین دادرسی مالیاتی، مالیات؛ از قانون اساسی مشروطه تا قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، حقوق مودیان پس از تشخیص مالیات، حق دادخواهی، حق برخورداری از دادرسی عادلانه مالیاتی، حقوق مودیان پس از قطعیت مالیات، چگونگی اعتراض به برگ تشخیص مالیات و حقوق مودی، مراجع حل اختلاف مالیاتی و دادرسی مالیاتی، مقامات و مراجع حل اختلاف در مرحله تشخیص و تعیین مالیات و چگونگی رسیدگی آنها، شرایط تجدید نظرخواهی، هیئت‌های ویژه و دارای صلاحیت‌های خاص، هیئت‌های ویژه حسابرسی و کنترل دفاتر و اسناد و مدارک مودیان، کمیسیون‌ها و هیئت‌های ویژه ارزش‌گذاری مالیاتی، هیئت‌های حل اختلاف ویژه عملیات وصول و اجرا و استرداد مالیات، دادرسی انتظامی مالیاتی، دادرسی قضایی مالیاتی، عملیات اجرایی وصول مالیات، بزه‌انگاری مالیاتی علیه مودیان و ماموران مالیاتی (حقوق کیفری مالیاتی)، قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲۱/۲/۰۱، رئوس برخی از مطالبی بود که توسط طاهری در این سمینار مطرح شد.

هشی به شرح جنبه‌های اجرایی قانون مالیات‌های مستقیم و ارزیابی و نقد مفاد دادرسی مالیاتی، پرداخت.

در پایان، سوال و جواب توسط شرکت‌کنندگان انجام شد.

هماهنگی دیوان داوری ICC و موسسه قوانین داوری بین‌المللی میامی تحقیق در مورد هزینه‌های عمده

دیوان بین‌المللی داوری ICC و موسسه داوری بین‌المللی دانشگاه حقوق دانشگاه میامی همکاری خود را در یک پروژه تحقیقاتی بی‌سابقه، با هدف شفافیت بیشتر برای داوری بین‌المللی اعلام کرده‌اند.

پیشرفته‌ترین بستر به فعالین در داوری بین‌المللی از جمله محققان، داوران، مشاوران و کاربران اجازه خواهد داد تا داده‌های به دست آمده از طریق متغیرهای مختلف برای آزمون فرضیه‌های متفاوت را سازماندهی کنند. در صورت بروز هر گونه همبستگی بین آنها، به عنوان مثال، قانون حاکم و تعدادی از متخصصان حقوقی؛ ارزش اختلاف و حضور مخالفان؛ بی‌اختیاری مسائل خاص؛ و طول داوری آنها، امکان ارزیابی وجود دارد.

«ماریک پاولسون (Marike Paulsson)»، مدیر موسسه قوانین داوری بین‌المللی میامی گفت: «اشتیاق نسبت به داده‌های سخت برای محققان و همچنین کاربران واقعی است.» وی افزود: «این موسسه قصد دارد در خط مقدم تحقیقی قرار گیرد که برای آینده حل و فصل اختلافات مهم است. همچنین از همکاری با ICC سپاسگزار است.»

«جان پاولسون (Jan Paulsson)»، استاد حقوق، محقق برجسته مایکل کلین و رئیس برنامه بین‌المللی داوری White & Case، مثالی را از «تمایل شدید به وجود آمده در طرفین دعوی حین ارائه علایمی از مقدار نسبی هزینه‌های متحمل شده در مقایسه با هزینه‌های دادگاه‌های داوری و اتهامات اداری» ذکر کرد. این مطالعه جداگانه با استفاده از نمونه‌های محدود در یک دوره نسبتاً کوتاه بود.

«الکسیس مور (Alexis Mourre)»، رئیس دیوان داوری ICC گفت: «نظرات درباره مدت زمان و هزینه‌های داوری، همانند بسیاری از چیزهایی که درباره داوری مطرح شده است، غیرمعمول و غیرقابل اثبات هستند- در نتیجه اگر زیان‌بار نباشند، دارای ارزش کمی هستند.» وی افزود: «هدف سازمانی ما ساده، یکنواخت و مشخص است: خدمت به جامعه بین‌المللی. اطلاعات عینی در مورد پرونده‌های ما ضروری است، اگر کار سخت ما دقیقاً ارزیابی شود؛ قرار گرفتن در معرض ارزیابی بی‌طرفانه و آگاهانه از خارج، بهترین راه به منظور بهبود فرایندهای ماست. این هدف از طریق به دست آوردن داده‌های مربوط به طول و هزینه داوری‌ها تقویت می‌شود. این داده‌ها به گونه‌ای جمع‌آوری می‌شوند که از محرمانه بودن اطلاعات خاص کاربران محافظت شود.»

مور توضیح داد: «هدف، داده‌های قابل اندازه‌گیری است که جایگزین ادراک مفهومی با توجه به رابطه بین عناصر خاص داوری و طول کلی و هزینه آن است.»

شرکت مشاوره اقتصادی Compass Lexecon، با مشاور ارشد، «پابلو اسپیلر (Pablo Spiller)» و معاون اجرایی، «سانتیاگو دلپیان (Santiago Dellepiane)»، تیم را در مرحله اولیه با کمک مالی و فنی مؤثر هدایت می‌کند. حمایت و

رهبری «لوکا سوبوتا (Luke Sobota)»، یکی از شرکای شرکت Three Crowns LLP و استاد مدعو در دانشکده حقوق میامی ضروری است. وی بر فعالیتهای در حال انجام دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این پروژه نظارت دارد.

نتایج مرحله اول پروژه با تکمیل مرحله بتا این پروژه که اخیراً صورت گرفته، در اواخر سال ۲۰۱۸ منتشر خواهد شد و گزارش نهایی در دسترس عموم قرار خواهد گرفت.

مور گفت: «ICC هیچ تلاشی برای هدایت نتایج حاصل از دادههای ارائه نمی‌دهد. اگر مفسران دریافتند که داده‌ها شیوه‌های غیرممکن را نشان می‌دهد، موسسه از مشاهدات بهره‌مند خواهد شد. داروی ICC حاصل تلاش و همکاری بسیاری از افراد وفادار و آرمان‌گرا برای حدود صد سال است. ما به اندازه کافی نسبت به بررسی واقعیت اطمینان داریم.»

۱- داده‌های سخت: داده‌های عملکرد که به‌طور مستقل قابل کنترل هستند. اصطلاحی غیرتکنیکی آزمایشگاهی برای داده‌های عینی و واقعی است. داده‌هایی که بر مبنای مشاهده یک امر اثبات شده به‌دست می‌آید و به‌طور مستقل قابل تایید است.

نشستی برای تدوین اینکوترمز ۲۰۲۰

پس از برگزاری نشست گروه مشورتی منطقه‌ای برای تدوین اینکوترمز ۲۰۲۰ در ماه سپتامبر در پکن، آخرین مشاوره منطقه‌ای مقررات اینکوترمز ۲۰۲۰ در تاریخ ۱۱ آوریل ۲۰۱۸ از لندن برگزار خواهد شد.

این مشاوره فرصتی را برای متخصصین پدید می‌آورد تا به تبادل نظر با گروه تدوین‌کننده اینکوترمز ۲۰۲۰ بپردازند. این امر موجب پیشبرد مقررات طی جلسه گروه تدوین‌کننده در اواخر ژانویه شد.

علاقه‌مندان به حضور در این نشست، با توجه به محدودیت فضا تا نهم فوریه ۲۰۱۸ درخواست خود را به کمیسیون مقررات و رویه‌های بازرگانی کمیته ایرانی ICC اعلام نمایند.

نشست بهار کمیسیون داوری و ADR اتاق بازرگانی بین‌المللی برگزار می‌شود

کمیسیون داوری و ADR اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) نشست بهار خود را در دهم آوریل ۲۰۱۸ (برابر با ۲۱ فروردین ماه ۱۳۹۷) در پاریس برگزار خواهد کرد.

این نشست، نشست منحصر به فرد بدنه سیاست‌گذاری و مقررات‌گذاری ICC برای حل و فصل اختلافات است.

نشست بهار کمیسیون داوری و روش‌های جایگزین حل اختلاف (ADR) ICC، گردهمایی موردتوجه جامعه داوری و ADR و کارگروه‌های آن است که به‌طور همزمان با آغاز هفته داوری در پاریس ۲۰۱۸ شروع به کار می‌کند.

کمیسیون دو بار در سال به بحث و تصویب گزارش و دستورالعمل‌های پیشنهادی و بازنگری مقررات مشهور جهانی ICC

می پردازد.

جهت کسب اطلاعات بیشتر به نشانی اینترنتی زیر مراجعه فرمایید:

<https://iccwbo.org/event/icc-commission-arbitration-adr-spring-meeting/#1479467062910-7e0441a3-ac3caba1-b1becc7e-5a0dece0-8b5e4357-bde48474-1310b915-64db>

نشستی برای روسای دادگاهها

نشست آتی موسسه آموزشی ICC برای روسای دادگاه، در تاریخ ۱۴ مارس ۲۰۱۸ (برابر با ۲۳ اسفند ماه ۱۳۹۶) در سائوپائولو برگزار می شود.

۵ دلیل برای حضور در این نشست وجود دارد:

- این نشست یکروزه به مزایایی که رئیس دادگستری به دادگاه می دهد، اختصاص داده شده است.
  - اغلب به عنوان «موضوع محدودیت» در جامعه داوری دیده می شود، شرکت کنندگان بینشی کامل از نقش و نیازها دست خواهند یافت.
  - شرکت کنندگان فرصتی برای کشف و توسعه مهارت های لازم برای پیشرفت در این موضوع خواهند داشت.
  - مداخلات کلیدی از پنل کارشناسان ما در یک محیط تعاملی را بشنوید.
  - یک فرصت عالی برای ایجاد شبکه ارتباطی در محیط بین المللی ارائه می شود.
- با توجه به محدودیت جا در صورت تمایل به حضور در این نشست، هم اکنون ثبت نام کنید:

<https://iccwbo.org/event/icc-institute-training-tribunal-secretaries-2018/>

اخبار کمیته ایرانی ICC

کمیسیون تسهیلات گمرکی و تجاری تشکیل جلسه می دهد

نشست کمیسیون تسهیلات گمرکی و تجاری کمیته ایرانی ICC به ریاست دبیر کمیسیون مذکور، «محمود رستم افشار» در روز دوشنبه، ۱۳۹۶/۱۱/۲۳ ساعت ۱۴:۳۰ الی ۱۶:۳۰ در محل جدید دبیرخانه کمیته ایرانی ICC (به نشانی؛ خیابان طالقانی، بین خیابان شهید موسوی و شهید مفتح، کوچه پانزده خرداد، پلاک شش، طبقه چهارم) برگزار می گردد.

گزارش و بررسی اخبار روز گمرک و حمل و نقل؛ ادامه بحث و بررسی درخصوص همایش های سال ۱۳۹۷، برنامه ریزی برای تعیین دستور جلسات سال ۱۳۹۷ و تعیین موضوع گزارش برای جلسه آینده در میان موارد مورد بحث در این نشست خواهد بود.

سمینار بازرسی کالا در بازرگانی بین المللی Pre-shipment Inspection in international trade

کمیته ایرانی ICC برگزار می کند: سمینار «بازرسی کالا در بازرگانی بین المللی»

یکی از نگرانی‌های دائمی بازرگانان در معاملات بین‌المللی به ویژه هنگام خرید کالای وارداتی، عدم اطمینان به طرف مقابل و تردید در اجرای کامل تعهدات قراردادی پذیرفته شده از طرف فروشنده است. در جهت کاهش این نگرانی‌ها، بازرسی کالا، در صورت استفاده درست، می‌تواند به عنوان یک عامل اطمینان مورد توجه قرار گیرد و با استفاده از این مکانیزم، تعهدات و مسئولیت‌های قراردادی فروشنده، پیش از حمل کالا و دریافت وجه قرارداد مورد بررسی و نظارت دقیق قرار گیرد، به نحوی که با اعمال نظارت و کنترل کمی و کیفی کالای خریداری شده توسط بازرس مستقل، ضمن کاهش اختلافات فیما بین خریدار و فروشنده، نگرانی خریدار تا حد امکان بر طرف گردد. نگرانی دیگر اما، از آن بانک تجاری گشاینده اعتبار اسنادی وارداتی یا بانکی است که با تامین منابع ریالی یا ارزی به استقبال خطرات و ریسک‌های ناشی از یک قرارداد بین‌المللی می‌رود و نهایتاً بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان سازمانی که صیانت از منابع ارزی کشور دغدغه مدیران آن است، نگرانی صحت و سقم معامله و ورود کالا معادل ارزش ارز پرداخت شده است.

از طرفی، مجموعه اسناد و مدارک حمل و بازرسی کالا، از جمله قرارداد بازرسی، گزارش بازرسی و به ویژه گواهی بازرسی، دارای جایگاه مهمی در نظام حقوق تعهدات و مسئولیت‌های متقابل طرفین معامله، متصدیان حمل و نقل، شرکت‌های بیمه، مسئولین سازمان استاندارد، متصدیان امور بندری و گمرکی است. زیرا به محض این که ادعایی در ارتباط با مغایرت کمی و کیفی کالای مورد معامله با آنچه که مورد توافق طرفین بوده است مطرح گردد، بی‌درنگ ذهن ذینفعان، طرفین معامله، قضات و دادرسان محاکم قضایی به نحوه انجام عملیات بازرسی و محتویات اسناد و مدارک بازرسی به ویژه مفاد گواهی بازرسی و مندرجات آن معطوف خواهد شد، زیرا هر یک از طرف‌های درگیر با پرسش‌های عدیده‌ای شامل موارد زیر مواجه خواهند شد.

مجموعه نگرانی‌های فوق و مشکلات بازرسی کالاهای وارداتی و نداشتن تعریفی مشترک از مقوله کیفیت، تنها بخشی از پرسش‌هایی است که در این سمینار مورد بحث و بررسی صاحب نظران، کارشناسان و شرکت کنندگان در این سمینار قرار خواهد گرفت. از این رو، کمیسیون مقررات و رویه‌های بازرگانی کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) در نظر دارد؛ سمینار «بازرسی کالا در بازرگانی بین‌المللی» را برگزار نماید.

- سخنرانان: محمد صالح ذوقی، ملک‌رضا ملک‌پور، وحید محبی و غلامرضا رفیعی
- زمان: چهارشنبه، ۲ اسفند ماه ۱۳۹۶، ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۶:۴۵
- محل برگزاری: خیابان طالقانی شماره ۱۷۵، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
- ارتباط با دبیرخانه: ۸۸۳۰۶۱۲۷ فکس: ۸۸۳۰۸۳۳۰ ایمیل: ICCIran@icc-iran.org

از علاقمندان دعوت می‌شود برای نام نویسی در سمینار فوق، هزینه شرکت در سمینار (مبلغ ۳,۴۰۰,۰۰۰ ریال برای اعضای کمیته ایرانی و ۴,۲۰۰,۰۰۰ ریال برای غیراعضا) را حداکثر تا تاریخ یکشنبه، ۲۹ بهمن ماه ۱۳۹۶ به شماره حساب ۱۵۵۰۰۵۰۰۹۲ کد شناسه ۹۶۱۵۲۹ نزد بانک ملت شعبه وزارت نفت (کد ۶۳۲۵/۵) به نام کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی واریز و اسامی شرکت کنندگان را به همراه تصویر فیش واریزی به دبیرخانه کمیته ایرانی ارسال نمایند.

کتاب «شرط فورس ماژور و شرط عسر و حرج»

کمیته ایرانی ICC کتاب «شرط فورس ماژور و شرط عسر و حرج» به ترجمه «حسین محبی» و ویراستاری «دکتر محسن محبی»، دبیر کمیسیون حقوقی و داوری کمیته ایرانی ICC و عضو دیوان بین‌المللی داوری پاریس (ICC) را روانه بازار کرد.

شرط فورس ماژور و شرط عسر و حرج در واقع ناظر به کانون اصلی قرارداد است. لذا، بسیار مهم است که این شروط، متعادل و متوازن باشند و نسبت به هر یک از طرفین به طور مساوی اعمال شود. در همین راستا، طی سال ۲۰۰۳، در نشریه شماره ۶۵۰، اتاق بازرگانی بین‌المللی شرط فورس ماژور و شرط عسر و حرج را جهت تسهیل روند تنظیم قرارداد؛ هم برای شرکت‌ها و هم برای وکلای آنها تهیه و منتشر کرده است.

اتاق بازرگانی بین‌المللی در سال ۱۹۸۵ (نشریه ۴۲۱)، شرط فورس ماژور و شرط عسر و حرج را تهیه و منتشر کرده بود و کمیته ایرانی ICC نیز آن را ترجمه و منتشر نمود. این شرط، سال‌ها مورد استفاده شرکت‌ها و فعالین تجاری بود تا این که چند سال قبل اتاق بازرگانی بین‌المللی بر اساس تجارب حاصله و نیازهای جدید، متن شرط مذکور را بازمینی کرد و متن جدید را تنظیم و چاپ نمود.

فورس ماژور در لغت به معنی قوه قاهره است. به موجب شرط فورس ماژور که در قرارداد درج می‌شود، اگر یک واقعه غیرقابل پیش‌بینی و خارج از اراده، هر یک از طرفین را از انجام تعهدات قراردادی‌اش بازدارد، از مسئولیت معاف و مبری خواهد بود.

اثر شرط دشواری یا عسر و حرج ICC، فسخ نیست بلکه طرفین باید برای تطبیق قرارداد با شرایط جدید حاصل از وقوع عسر و حرج مذاکره نمایند و سعی کنند شروط قراردادی جایگزین را متناسب با اوضاع و احوال جدید، با تراضی بیابند و در صورتی که به تراضی دست نیابند، تازه نوبت به فسخ می‌رسد.

نمونه شرط فورس ماژور که اتاق بازرگانی بین‌المللی تهیه و پیشنهاد نموده، ۹ بند است که به دنبال متن شرط فورس ماژور، توضیحات و نظراتی در خصوص هر کدام از بندهای آن آمده است. برای درک بهتر بندهای مذکور و آثار و پیامدهای آن و برای استفاده درست‌تر از شرط فورس ماژور، باید توضیحات مذکور با دقت مطالعه شود.

متن کامل شروط به همراه متن انگلیسی شرط فورس ماژور و شرط عسر و حرج و توضیحات آنها برای استفاده و ملاحظه کسانی که مایلند به متن انگلیسی نیز دسترسی داشته باشند، عیناً چاپ شده است.